

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

LAUSUNTO

30.6.2025

Viite:

EOAK/3174/2025 LAUSUNTOPYYNTÖ LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI VESIHUOLLOSTA

Uudistuksen tavoite

Asetusehdotus perustuu vesihuoltolain valtuutussäännöksiin ja se liittyy hallituksen esitykseen eduskunnalle vesihuoltolain muuttamisesta (HE 40/2025 vp). Lainmuutoksen ja uuden asetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026. Hallituksen esityksellä ehdotetaan toimeenpantavan ”Vesi on meidän” -kansalaisaloitteeseen perustuva eduskunnan päätös vesihuollon omistuksesta. HE 40/2025:n keskeisenä tavoitteena on säilyttää kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvat vesihuoltotoiminnot kuntien omistuksessa ja määräysvallassa. Vesihuoltolain valtuutussäännöksiin perustuvalla valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset vesihuoltolain 5 a §:n mukaisen kunnan vesihuoltosuunnitelman sisällöstä, 9 a §:n mukaisesta omaisuudenhallintasuunnitelmasta, 15 a §:n mukaisesta varautumissuunnitelmasta ja vesihuoltolaitoksen palveluiden turvaamisesta, 16 §:n 3 ja 4 momentin mukaisesta tiedottamisvelvollisuudesta, 20 a §:n mukaisen toimintakertomuksen sisällöstä, sekä vesihuoltolain 20 d §:ssä tarkoitettuun vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista.

Näkökohtia uudistuksesta

Esitän lausuntonani seuraavan. Pidän esityksen mukaista laajempaa suunnittelua perusteltuna hyvän vesihuollon, omaisuudenhallinnan ja eri

riskeihin varautumisen kannalta. Kunnalliseen vesihuoltoon liittyvä laajempi suunnittelu palvelee myös alueidenkäytön tavoitteita mm. kaavoituksessa. Vesihuoltouudistuksen keskeisenä tavoitteena on muutos kohti suurempia, vahvempia ja toimintavarmempia vesihuoltolaitoksia. Heikosti resursoitujen vesihuoltolaitosten suuri määrä on todennäköisesti suurin yksittäinen syy vesihuoltosektorin nykyongelmiin. Tarkempi suunnittelu ja pyrkimys mm. etuosto-oikeuksin kohti pääasiallisesti kunnan määräysvallassa olevaa vesihuoltoa ei poista kuitenkaan sitä tosiasiaa, että vesihuoltolaitokset tarvitsevat investointeihinsa pääomaa. Suurten kustannusten tilanteessa voi olla vaikea tarjota kuluttajille vesihuollon palveluja kohtuullisin hinnoin. Kustannuksia nostaa myös se, jos julkiset vesihuoltolaitokset tavoittelevat tuottoa investoinneilleen. Pohdinnan arvoista olisi kehittää ja tarjota valtion rahoitustuen muotoja elinkelpoisille yksiköille esimerkiksi pitkäaikaisen ja edullisemman koron valtionlainana tai rahoituslaitosten myöntämänä korkotukilainana, missä yhtenä ehtona olisi kohtuullisen hinnan palvelu kuluttajille ja yrityksille. Nykyisessä laissa vesihuollon tukemisesta (686/2004 muutoksineen) tukimuotoina ovat avustus tai toimenpiteen toteuttaminen valtion työnä.

Jari Råman, apulaisoikeusasiamiehen sijainen

Jukka Anttila, vanhempi oikeusasiamiehensihteeri